

ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ПАРТІЙ І ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНИ

В статті досліджується взаємодія між партіями та державним механізмом, аналізуються правові норми, що регулюють діяльність партій в суспільстві.

Загальновизнаним є той факт, що партійна система має величезне значення для функціонування демократії. За допомогою партій громадянське суспільство інтегрується в державу, а держава набуває легітимності в очах суспільства. Ефективна взаємодія між партіями і державою забезпечує стабільність політичної системи суспільства. Тому дуже важливо, щоб кожен з цих інститутів діяв у чітко окресленій правовій сфері.

Федеративна республіка належить до числа тих небагатьох демократичних держав, що стали на шлях досить детального законодавчого регулювання діяльності партій в політичному механізмі країни, що відображено в Основному законі ФРН [20], спеціальному Законі про політичні партії від 24 липня 1967 р. і поправках до нього [8], а також в практиці Федерального конституційного суду (ФКС). Така пристальна увага до партій з боку німецьких законотворців зумовлена перипетіями історичного розвитку відносин між партіями і державою в Німеччині. В кайзерівські часи проти партій боролися, їх ігнорували; у Веймарській республіці партії недооцінили, частково згадавши про них в ст. 130: „Чиновники – це слуги суспільства, а не партії” [14, 62.]. Це положення було виправлене лише з правовою інституалізацією партій в др. пол. ХХ ст. Але проблема взаємовідносин партій та держави з новою силою постала в умовах кризи демократичних інститутів, незадоволеністю діяльністю партій, що спостерігається на протязі двох останніх десятиліть в Німеччині. На вирішення проблем партійної демократії націлена діяльність кількох дослідницьких установ, провідними серед яких є Інститут німецького та європейського партійного права та партійних досліджень на чолі з М. Морлоком [6], секція партійних досліджень в рамках Німецького об'єднання політичної науки (О. Нідермайер та Р. Штосс)[10]. Серед останніх наукових досліджень по даній тематиці можна виділити ряд статей німецьких дослідників У. фон Алеманна, Р. Гайнце [4], С. Іммерфалля [11], Е. Візендаля [23], які комплексно розглянули проблеми німецьких партій в умовах глобальних тенденцій соціально-структурного розвитку і модернізації [5], а труднощі з якими стикаються держава і партії ФРН на сучасному етапі виклав П. Льоше в праці „Партійна держава в кризі” [15].

Мета даної статті полягає в тому, щоб здійснити політико-правовий аналіз умов діяльності політичних партій в Німеччині, показати місце і роль партій в механізмі держави.

Вихідним пунктом правового регулювання діяльності партій в ФРН є положення ст. 21 Основного закона, яка визначає політичний статус

партій як учасників „формування політичної волі народу”. В правовій доктрині ФРН дана формула нерідко інтерпретується як конституційна функція, завдання, що покладається Основним законом на партії. Але партії не мають монополії в формуванні політичної волі в формі масового впливу і в формі захисту інтересів, вони перебувають у конкурентних відносинах з вільними об'єднаннями виборців, громадськими ініціативами, союзами підприємців, профспілками та іншими організаціями.

Закон про партії називає основні напрямки діяльності (функції, завдання) партій: вплив на формування суспільної думки, стимулювання політичної активності, політичної освіти громадян, підготовка політичних кадрів, вплив на роботу парламенту і уряду, „забезпечення живого постійного зв'язку між народом і державними органами”, а також переслідування власних цілей (§ 1). Таке широке визначення свідчить про відображення в німецькому праві дійсної ролі партії – одного з найважливіших інститутів політичної системи ФРН. Більше того, Закон про партії прямо визнає партії „необхідною з конституційно-правової точки зору складовою частиною конституційного устрою” (абз. 1 § 1). Основний закон підняв партії з сфери „політично-соціологічної” до статусу „конституційно-правової інституції” [5, 32]. Однак це зовсім не означає, що партії перетворюються в квазідержавні установи і завдяки інституалізації підводяться на рівень конституційних органів держави. Хоча такі погляди існують, і на високому державному рівні, зокрема таке бачення висловив в 1992 р. тогочасний президент Німеччини Р. фон Вайцеккер, який охарактеризував партії при виконанні своїх функцій як вищі органи державної влади, поряд з федеральним президентом, бундестагом, федеральною радою, федеральним урядом і федеральним конституційним судом [15, 8]. Згідно пануючій в ФРН думці, партії – це вільні суспільні об'єднання, що переслідують політичні цілі, але через важливе значення для державного життя вони підпадають під дію особливої норми конституційного права. „Тому залежність партій від держави і відповідно так зване одержавлення партій є в кінцевому рахунку вимислом” [12, 692]. Факт, що партії є суспільними об'єднаннями, а не квазідержавними установами, був підтверджений рішенням Федерального конституційного суду в 1966 р.: було проведено чітку відмінність між формуванням волі народу, яке здійснюють партії у вільній від держави сфері суспільства, і формування волі держави, яке здійснюється через його конституційні органи. Оскільки партії – це політичні організації, які підбирають і висувають кандидатів на офіційні пости, воля держави не може бути сформована без активної діяльності партій.

Дане теоретичне питання зіграло важливу роль у прийнятті рішення Федеральним конституційним судом про державне фінансування партій: оскільки на виборах народ виступає як орган держави, то все, що відноситься до виборів і до їх підготовки, може відноситися до „державної” сфери, а тому може фінансуватися державою. З тих пір постійно розширюється практика фінансування політичних партій за рахунок державних коштів.

Рішення ФКС по фінансуванню партій доповнив в Закон про партії 1967 р. і наступні поправки до нього, що затвердили слідуючі правила „компенсації витрат на вибори”: кожна партія, що набрала не менше 5% голосів виборців по своїм партійним спискам, отримує із загального фонду частину, що відповідає проценту отриманих нею голосів.

Державне фінансування партій не обмежується покриттям їх витрат на вибори. Похідним фінансуванням з державних коштів є також: звільнення від податків пожертв на користь партій (на сер.1980 р. сума такого внеску від однієї людини могла досягати 5 тис. марок, а за змінами 1993 р. - 6 тис. (§24); субсидії, що надаються із бюджету на пропагандистську діяльність державних установ (робота з громадськістю); державні замовлення фірмам, частина оплати за, які йде в партійні каси; реклама державних підприємств в партійній пресі. Тим самим фінансування партій із державних коштів поступово перетворилося в одине з основних джерел фінансування партій в цілому з далекосяжними наслідками: розростання їх партійних апаратів, проведення все більш витратних виборчих кампаній з постійною спокусою для партій залучити в свої каси якнайбільше податкових надходжень. Саме на адресу державного фінансування лунає найбільше критичних зауважень щодо недоліків німецької партійної системи. Вище перелічені умови фінансування вигідні перш за все великим партіям (Християнсько-Демократичний Союз (ХДС), Християнсько-Соціальному Союзу (ХСС) та Соціал-Демократична партія Німеччини (СДПН) і ставлять в несприятливі умови малі партії. Оскільки в разі поразки на виборах, коли державні субсидії виявляються занадто великими в порівнянні з досягнутими результатом, то партія, що не пройшла п'ятипроцентний виборчий бар'єр зобов'язана повернути казні частину грошей. Нерівність фінансових можливостей політичних партій призводить до нерівності їхніх шансів у політичному суперництві, до викривлення "народної волі", формуванню й вираженню якої партії, згідно з законом, покликані сприяти.

Багато нарікань з боку громадськості надходять на адресу фінансові підтримки партій окремими групами, юридичними чи фізичними особами, що розглядається Законом про партії як цілком нормальне явище при умовах строгої публічної звітності партій про обсяги надходжень (розд. 5 § 23-31). Саме сфера приватного фінансування партій використовується як засіб здійснення впливу на прийняття рішень власних вузькокорисливих цілях. За таких умов спотворюються принцип народного суверенітету, йде привласнення влади окремими групами і особами. Зокрема скандальну відомість отримала справа концерну Фліка, який фінансово підтримуючи керівництво ХДС/ХДП і ВДП, був звільнений від сплати податків на суму близько 1,2 млрд марок. В ході слідства 1982-1987 рр. вияснилося, що, надаючи субсидії ХДС, концерн безпосередньо впливав на зміну керівництва партії. Тому державна фінансова підтримка партій має й позитивний аспект, зменшуючи їх залежність від приватних спонсорів і полегшуючи проведення передвиборчих кампаній.

В Основному законі передбачена можливість забороняти ті політичні партії, які направляють свою активність на підірив демократичного устрою і в кінцевому рахунку його ліквідацію (ст. 21 абз. 2), як це зробили

націонал-соціалісти. Тому антиконституційні партії мають бути завчасно відсторонені від активної політичної діяльності. „Вільна гра” політичних сил в умовах демократії повинна мати свої межі, коли противники демократії намагаються засобами демократії ліквідувати саму демократію [3, 334].

Федеральний конституційний суд двічі забороняв політичні партії, які виступали проти антиконституційного устрою країни: в 1952 р. - неонацистську Соціальна Імперську партію, в 1956 р. - після чотирьохрічного слідства - Комуністичну партію Німеччини [7, 34-36].

Через особливу важливість партій для політичного процесу, Основний закон регулює заборону партій по-іншому, ніж заборону інших об'єднань, закон забороняє втручання законодавчої і виконавчої влади в справи партій, зберігаючи право рішення про протиконституційність тільки за Федеральним конституційним судом (ст. 21). Це привілей партій, що виключає застосування ст 9. абз. 2 (про заборону об'єднань) Основного закону по відношенню до них. Так, в 2001-2003р. в Федеральному конституційному суді розглядалося подання про заборону ультраправої Націонал-демократичної партії Німеччини, направлене представниками уряду та депутатами обох палат парламенту. ФКС відхилив подання представників двох гілок влади.

Заборона партій з антиконституційними цілями як засіб охорони конституції може тільки оберігати конституційний устрій, але не може ні зберегти, ні зміцнити його законність. Зовнішній захист вільної демократії досягається ціною обмеження політичної свободи, яка є основою передумовою для цієї демократії. І успіх подібних акцій є сумнівний, оскільки вони не ліквідувають недемократичні партії, а витісняють їх у неконтрольований нелегальний простір.

Проголосивши в конституції принцип багатопартійності, німецькі законотворці в наступні роки прийняли ряд положень, які обмежують можливості багатьох партій бути представленими в органах влади Німеччини. Так на перших виборах до Бундестагу, що відбулися в 1949 р., діяв закон, згідно з яким для проходження в парламент партії досатньо набрати 5% голосів виборців в одній із земель або здобути один прямий мандат (тобто отримати більшість голосів в одному виборчому окрузі). Але і при цьому обмеженні з 16 партій і 70 безпартійних кандидатів, що брали участь у виборах, в Бундестаг пройшли 10 партій і три безпартійних кандидати. З 1953 р. за новим федеральним законом учасникам виборчих змагань необхідно було набрати не менше 5% голосів у федеральному масштабі або отримати один прямий мандат. В 1956 р. при збереженні п'ятипроцентної межі на федеральному рівні, потреба прямих мандатів для проходження в бундестаг виросла до трьох [2, 160].

Мета такого регулювання - уникнення роздробленості політичного ландшафту, що робить політичну систему нестійкою, як це було в період Веймарської республіки, і забезпечення наявності в Бундестазі дієздатної більшості. Вищевказані обмеження діють і при виборах в парламенти земель - ландтаги, але у відношенні національних меншин на земельному рівні п'ятипроцентний бар'єр не застосовується.

Ці заходи, орієнтовані на стабілізацію політичної системи, несуть в собі небезпеку звуження партійної системи, яка не може більше надати притулок усім політичним течіям, що може вести до стагнації політичного життя, втрати динамізму. В.Кальтефляйтер ще в 1975 р. вказав на небезпеку „виникнення опозиції до системи, оскільки відсутня альтернатива всередині системи” [13, 6].

У внутрішні справи партій, що раніше відносилися до сфери їх автономного регулювання, теж втручається держава. Основний закон постановляє: внутрішня структура партії має відповідати демократичним принципам (ст.21). Це обумовлено значенням внутрішніх норм і процедур, всього комплексу організаційних відносин як фактору, що впливає на партійну політику і тим самим на здійснення політичної влади в країні.

В Законі про партії з'явився спеціальний розділ, що регулює крім організаційної структури, склад і повноваження партійних органів, процедури прийняття рішень, права членів, а також партійне судочинство і дисциплінарні заходи по відношенню до підпорядкованих партійних організацій та ін. (розд. 2 § 6-16).

Внутрішньопартійна демократія гарантована уже тоді, коли формування волі йде знизу вгору, і коли партійне керівництво несе відповідальність перед своїми членами, тобто обирається ними. Закон про партії прийняв заходи, керівні органи набували легітимності через внутрішньопартійні демократичні вибори (§ 9), спірні питання між партією і її членами вирішують партійні третейські суди, які не повинні мати в своєму складі членів керівництва і функціонерів цих партій (§ 14). Сукупність вище наведених положень про внутрішню побудову партій закріплюють лише мінімум партійної демократії, демократичною державою не можуть керувати партії з недемократичною структурою. Але не дивлячись на всі правові заходи, вплив рядового партійного члена відносно обмежений. Процедура відбору делегатів на партійні з'їзди, яка здійснюється під контролем партійних органів і в якій реально беруть участь лиш активісти партій, призводить до того, що делегатами з'їздів стають передусім представники партійної та державної бюрократії. Кар'єристи відкривають партії як сприятливе середовище для їх власного професійного успіху [5, 43].

В ФРН склалася обмежена група державних і партійних діячів, що акумулюють в своїх руках важливі посади одночасно в партійному і державному апараті, оскільки йде призначення на державні посади не за компетентністю, як цього вимагає конституція, а за партійною приналежністю. За таких умов механізм реалізації інтересів партії за рахунок держави працює на повну силу.

Отже, вплив державної влади на партійну систему окреслюється законодавчо: виборче право, можливість заборони антиконституційних партій, регламентація внутрішньої побудови, фінансова підтримка партій. Партії, впливаючи на механізм влади, організують вибори в парламент і створюють партійні фракції, вони висуюють президента, голову уряду (канцлера) - це центральне завдання партій у системі влади [9, 147].

Місце парламента в механізмі влади прямо залежить від його зв'язків з партійною системою ФРН. Політичні партії не тільки надають політичне

забарвлення діяльності парламента, але й вирішальним чином впливають на створення, функціонування парламентських структур в конституційному механізмі. В самій конституції ФРН зв'язок між парламентом і партіями встановлений нечітко. При тлумаченні абз.2 ст.20 Основного закону, можна виявити, що влада виходить з народу і здійснюється, зокрема, шляхом виборів і за посередництва органів законодавства. Але вже сам Закон про партії виразно пов'язує парламент з партійною системою, а §2 пов'язує вже саме поняття партії з участю в діяльності законодавчих органів. Так в абз. 2 §2 зазначається, що „об'єднання втрачає правовий статус партії, якщо воно не прийняло участь на протязі 6 років ні у виборах до Бундестагу, ні у виборах до ландтагу...”. Виходячи з поділу депутатів на партійні фракції, будуються і більшість положень регламенту Бундестагу. Тільки партії борються в ФРН за місця в парламенті, вони ж висувають кандидатів в депутати. Партійний характер носять дебати, по партійному принципу формується відповідальний перед Бундестагом уряд.

Через партійний характер Бундестагу і уряду, через залежність уряду від парламентської більшості (і навпаки), створюється типовий для парламентської форми правління єдиний блок влади. Цей блок об'єднаний єдністю партійних інтересів і взаємозалежністю існування, протистоїть як єдине ціле опозиції меншості. Тісний зв'язок між партійною системою і парламентом, вирішальним чином впливає на сутність розподілу влади в його класичній схемі, де парламент і уряд протистоять один одному як дві незалежні гілки влади. Принцип розподілу влади є основним фактором оформлення правової держави, а в ФРН „існує тенденція зміцнення політичного розподілу влади всупереч їх правовому розподілу” [21, 9]. Якщо Основний закон і партійне законодавство обмежують участь партій правовим полем, партії мають на меті те, щоб впливати поверх цієї межі на державну діяльність у всіх її сферах. В активності партій проявляється тенденція приймати участь там, де колективна сила рішення стоїть під питанням. Не беручи до уваги рівень державної лінії і законодавства, слід зазначити, що вибір політичного персонала і частково адміністративних вершин лежить також в руках партій. При заміщенні посад у виконавчій адміністрації, приналежність претендента до певної партії відіграє часто вирішальну роль. Партії через виборчі комісії судей мають вирішальний вплив на персональний склад федеральних судів і Федерального конституційного суду [16, 33].

Влада партій в Німеччині поширюється настільки, що „вони диктують політичний розклад...”, міцно вкорінилися в державних органах, формуючи в цілому могутній політичний клас, що представляє владні структури партій і держави водночас,“ - вважає А. Амплєєва [1, 91]. Разом з тим слід відмітити, що домінуюче монопольне становище у владному механізмі ФРН займали до сер. 1980-х рр. лише так звані „народні партії” - блок партій ХДС/ХСС і СДПН, які чергувалися біля керма влади, що вело до обмеження партійного різноманіття. У 80-х рр. з'явилися симптоми ерозії цієї базової структури, позначилися електоральні, програмні і інституціональні слабкості великих партій [22, 19]. Але мова не йде про трансформацію партійної системи, а про відносну модернізацію системи в формі плюралізації [18, 214]. Хоча кількість партій, представлених в

Бундестазі збільшилася (партія „Зелені” з 1983 р. і Партія Демократичного Соціалізму з 1990 р.), агентами „організації влади” залишаються ХДС/ХСС і СДПН, і „незважаючи на партійну невдоволеність, великі партії залишилися центральними адресатами суспільних очікувань і вимог” [17, 3].

Німецький політолог Рудціо для висвітлення партійного розуміння держави виводить 7 критеріїв, що наведені в таблиці [19, 7]:

	Недостатня партійно-державна якість	Партійно-державна якість
1. Юридичний статус партій	Позаконституційний	Включені в конституцію
2. Функція виборів	Представницька	Плебісцитний партійний вибір
3. Політичне формування волі	Партії тільки як фактор серед інших	Монополія партій
4. Автономія депутатів і державних органів	Вільний мандат, автономія посадових осіб	Імперативні зобов'язання, керування через партії
5. Рекрутування політиків	Із різних сфер	Тільки з партій
6. Державна служба	Неполітична нейтральна	Керування партквіткою
7. Фінансування партій	Переважно приватне	Переважно державне

Керуючись вище наведеними критеріями можна виділити наступні партійно-державні риси Федеративної республіки:

1. Інкорпорація партій в конституцію (ст.21), без надання статусу конституційного органу.

2. Наявні як плебісцитні, так і представницько-парламентські риси, але перевага плебісцитного розуміння виборів.

3. При політичному формуванні волі народу партії являються важливим фактором, поряд з іншими політичними акторами. Партії не можуть монополізувати процес формування думки, але тим не менш при прийнятті управлінських рішень групування думок йде навколо партійних позицій.

4. Стаття 21 Основного закону пов'язує долю депутата з приналежністю до певної партії, її фракції – дія партійно-імперативного мандату. Але стаття 38 в свою чергу гарантує вільний мандат депутатів: „Ви – представники всього народу, і не підвладні наказам та вказівкам, і підкоряєтесь лише власній совісті”. Але випадки дій депутатів всупереч рішенням фракції зустрічаються дуже рідко.

5. В рекрутуванні політичного персоналу партії виступають основним джерелом поповнення.

6. На керівні посади в адміністрації союзу та земель призначаються переважно члени партії чи партій, що очолюють уряд.

7. Державне фінансування партій в ФРН: безпосередня державна підтримка становить близько 50%, а включаючи податкові пільги на внески і пожертви – 60% усіх доходів партій, що пройшли в парламент.

Підсумовуючи, зазначимо, що сфера діяльності партій в ФРН надзвичайно широка, тому щодо Німеччини можна було б в більшій мірі, ніж до будь-якої західної демократії застосувати поняття „партійна держава”. Але партійно-державні риси, наведені вище, дистанціюються від радикальної партійно-державної якості (зрощення держави і партії, повна монополізація влади партією, відсутність легальної опозиції та ін.). Тому велику вагу партій у владному механізмі не слід принципово засуджувати. Оскільки стабільність розвитку політичної системи ФРН можна гарантувати лише наявністю сильних політичних партій, що доводить півстолітня історія розвитку держави.

І сьогодні в ФРН „на порядку денному стоїть реформа партій і партійної держави, але не їх ліквідація”, - заявляє німецький політолог П. Льюше [15, 19]. Оскільки „немає альтернативи партійній державі... альтернативні організації та інститути, які претендують на місце і функції партій в проміжній (між державою і суспільством – авт.) сфері, ще глибоко і всебічно не пізнані” [15, 20].

В Німеччині на науковому рівні йде переосмислення ролі партій в парламенській формі правління, у владному механізмі держави в нових умовах політичного, соціального і економічного розвитку ХХІ століття.

1. Амплеева А.А. Эволюция партийного государства в ФРГ на рубеже столетий // Объединённая Германия: десять лет. Пробл.-темат. сборник.- М., 2001.- С. 90-111.
2. Леванский С.А. ФРГ: умеренный партийный плюрализм // Политические исследования.- 1998.- №2.- С. 158-171.
3. Хессе К. Основы конституционного права ФРГ.- М., 1981.- 366 с.
4. Alemann U.v., Heinze R. G., Schmid, J. Parteien im Modernisierungsprozeß. Zur politischen Logik der Unbeweglichkeit // Aus Politik und Zeitgeschichte. -1998.- 2.Jan.- № 1-2.- S.29-36.
5. Apel H. Die deformierte Demokratie Parteienherrschaft in Deutschland. - Stuttgart, 1991.- 321 S.
6. E-mail: Institut.Parteienrecht@uni-duesseldorf.de
7. Engels K.-G. Die Auflösung politischer Parteien.- Köln, 1958.- 150 S.
8. Gesetz über die politischen Parteien // Staatsrecht der Bundesrepublik Deutschland. - Bonn, 1997 - S.315-338.
9. Handbuch politisches System der Bundesrepublik Deutschland.- München-Wien -Oldenbourg, 1999.- 866 S.
10. Homepage: www.polwiss.fu-berlin.de/people/niedermayer/
Homepage: www.polwiss.fu-berlin.de/people/stoess/
11. Immerfall S. Strukturwandel und Strukturwachsen der deutschen Mitgliederparteien // Aus Politik und Zeitgeschichte. -1998.- 2.Jan.- № 1-2. - S.3-12.
12. Kaack H. Geschichte und Struktur des deutschen Parteiensystems.- Opladen, 1971.- 750 S.

13. Kaltefleiter W. Wandlungen des deutschen Parteiensystems 1949-1974 // Aus Politik und Zeitgeschichte.- 1975.- №14.- S.3-10.

14. Koellreuter Otto. Die politischen Parteien im modernen Staate. -1926.- 96 S.

15. Lösche P. Parteienstaat in der Krise : Überlegungen nach 50 Jahren Bundesrepublik Deutschland. - Bonn, 1999. - 48 S.

16. Luthmann W. Die innere Ordnung der Parteien nach dem Grundgesetz und ihre Ausführung durch das Parteiengesetz.-Köln, 1961.- 145 S.

17. Mintzel A. Großparteien im Parteienstaat der Bundesrepublik // Aus Politik und Zeitgeschichte.- 1989. - №11.- S.3-14.

18. Niedermayer O. Parteiensystementwicklung in Deutschland: Rheinland-Pfalz im Vergleich // Politische Kultur in Rheinland-Pfalz. - Mainz-München, 2000- S.213-227.

19. Rudzio W. Die Bundesrepublik Deutschland – ein Parteienstaat? // Politische Studien-1993.- 44 (Sonderheft 4).- S.5-13.

20. Scholz P. Die deutsche Demokratie . Mit Text des Grundgesetzes. - München-Wien, 1965.- 254 S.

21. Steffani W. Dreißig Jahre Deutscher Bundestag // Aus Politik und Zeitgeschichte.-1979.- № 32-33.- S.9.

22. Stöss R. Parteikritik und Parteiverdrossenheit // Aus Politik und Zeitgeschichte.- 1990. - №21.- S.15-24.

23. Wiesendahl E. Wie geht es weiter mit den Großparteien in Deutschland? // Aus Politik und Zeitgeschichte. -1998.- 2.Jan.- № 1-2. - S. 13-23.

Resümee

Der Artikel ist die Forschung der Beziehungen zwischen politischen Parteien und Staatsmechanismus in der Bundesrepublik Deutschlands gewidmet. Das effektive Zusammenwirkung und Zusammenkontrolle zwischen diesen politischen Instituten garantieren Stabilität. Analisiert wird die rechtliche Regelung der Funktionen der Parteien als der politischen Kraft im Staat, also das Verhältnis der Parteien zum Staat, die Rolle der Parteien im Parlament. Diese Problematik hat zugleich einen allgemeineren Erkenntniswert und zwar deshalb, weil die rechtliche Institutionalisierung der politischen Parteien – soweit es sich um demokratische Staaten handelt gerade in der BRD ihren breitesten Ausdruck gefunden hat. Die Arbeit stützt sich vor allem auf die Rechtsnormen, da sie von grundlegender Bedeutung für die uns interessierende Thematik sind.

Резюме

В статті досліджуються відносини між політичними партіями і державним механізмом в Федеративній Республіці Німеччини. Ефективне взаємодія і взаємоконтроль між цими політичними інститутами гарантують стабільність. В статті аналізується правове регулювання функцій партій в державстві, відношення партій к державству,

роль партий в парламенте. Одновременно эта проблематика имеет общую познавательную ценность потому, что правовая институционализация политических партий именно в ФРГ нашли самое широкое выражение. Работа опирается, прежде всего, на нормы права, так как они имеют основное значение для интересующей нас тематики.